

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

การเลือกผลิตอ้อยหรือมันสำปะหลังภายใต้การจัดการปัจจัยการผลิตของเกษตรกร

ในตำบลดงมอน อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร

Selection between Sugar Cane or Cassava Production under Farmer's Input Management in Dongmon Tambon, Mueang Mukdahan District, Mukdahan Province

บรมวุฒิ มุลพรม (Boromwut Moonprom)* เดชรัต สุขกำเนิด (Decharat Sukkumnoed) **

ศานิต เก้าเอียน (Sanit Kao-Ian)***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์หลักในการเลือกผลิตอ้อยหรือมันสำปะหลังภายใต้การจัดการปัจจัยการผลิตของเกษตรกร ในอำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร เพื่อทราบถึงปัจจัยการผลิตด้านแรงงาน ด้านทุน และด้านการประกอบการของเกษตรกร รวมทั้งการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตอ้อยและมันสำปะหลัง ผลการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ผลิตอ้อยและเกษตรกรผู้ผลิตมันสำปะหลัง โดยแยกประเภทของเกษตรกรออกเป็น 3 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่เกษตรกรผู้ผลิตอ้อยจำนวน 30 ราย และเกษตรกรผู้ผลิตมันสำปะหลังจำนวน 30 ราย รวมทั้งเกษตรกรผู้ผลิตอ้อยและมันสำปะหลัง จำนวน 30 ราย พบว่า หากพิจารณาจากปัจจัยการผลิตควรเลือกผลิตมันสำปะหลัง เนื่องจากมีข้อดีมากกว่าการผลิตอ้อยในด้านปัจจัยการผลิตเกือบทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้าน แรงงาน ทุน และการประกอบการของเกษตรกร แต่หากพิจารณาจากต้นทุนและผลตอบแทน พบว่า การผลิตอ้อยมีกำไรมากกว่าการผลิตมันสำปะหลัง โดยการนำเอาอ้อยปลูกใหม่ และอ้อยดอมา รวมกัน มีต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ 8,247.56 บาท มีกำไรเฉลี่ยทั้งหมดไร่ละ 3,741.43 บาทต่อไร่ ส่วนผลิตมันสำปะหลัง โดยนำเอาการผลิตมันสำปะหลัง 2 ปีการผลิตมารวมกัน มีต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ 6,145.68 บาท มีกำไรเฉลี่ยทั้งหมดไร่ละ 3,043.41 บาทต่อไร่ เกษตรกรจึงควรเลือกผลิตอ้อยเนื่องจากมีกำไรมากกว่าการผลิตมันสำปะหลัง

คำสำคัญ อ้อย มันสำปะหลัง การจัดการปัจจัยการผลิต ต้นทุน-ผลตอบแทน

*นักศึกษาลัทธิสุตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาธุรกิจการเกษตร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

**ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

***รองศาสตราจารย์ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

Abstract

The main objective of the study was to select the sugar cane production or cassava production under farmer production factors in Mueang Mukdahan District, Mukdahan Province. The specific objectives were to study production factors such as labor, cost, management etc, and investigate the cost and economic return of sugar cane production and cassava production. The data collection was used interview schedule for sugar cane farmers and cassava farmers which consist of 3 groups of the sample. The 30 sugar cane farmers, the 30 cassava farmers and the 30 sugar cane and cassava farmers. The result found that the cassava production was better then the sugar cane production in various aspects such as labor, cost and management. The cost and economic return of the comparison found that the sugar cane production made the benefit more than cassava production. The cost of sugar cane production was average 8,247.56 baht/rai and average benefit was 3,741.43 baht/rai. The cost of cassava production was average 6,145.68 baht/rai and average benefit was 3,043.41 baht/rai. The farmers should select the sugar cane production because it takes benefit more than the cassava production.

Keywords: Sugar cane, cassava, Input management, Cost-benefit

*นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาธุรกิจการเกษตร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

**ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

***รองศาสตราจารย์ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

บทนำ

อ้อยและมันสำปะหลัง มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจการเกษตรของประเทศเป็นอย่างมาก โดยอ้อยเป็นปัจจัยการผลิตที่มีความสำคัญในอุตสาหกรรมการผลิตน้ำตาลทรายเพื่อการบริโภคในประเทศและการส่งออกไปยังต่างประเทศ ส่วนมันสำปะหลังก็เป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญในอุตสาหกรรมการผลิตแป้งมันและอาหารสัตว์ ทั้งในการบริโภคในประเทศและการส่งออกไปยังต่างประเทศ การผลิตอ้อยของประเทศไทยมีการกระจายอยู่ในภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือของประเทศเป็นส่วนใหญ่ โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นพื้นที่ปลูกอ้อยที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของประเทศ เช่นเดียวกับมันสำปะหลังซึ่งเป็นพืชที่ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี นอกจากนี้พืชทั้งสองได้มีลักษณะที่คล้ายกันคือ ระยะเวลาการปลูกและเก็บเกี่ยวใช้เวลาข้ามปี สามารถปลูกสลับกันได้ตามความเหมาะสม เกษตรกรจึงนิยมปลูกกันมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จังหวัดมุกดาหารเป็นจังหวัดหนึ่งมีพื้นที่ปลูกพืชทั้ง 2 ชนิดเป็นพืชไร่เศรษฐกิจของจังหวัด

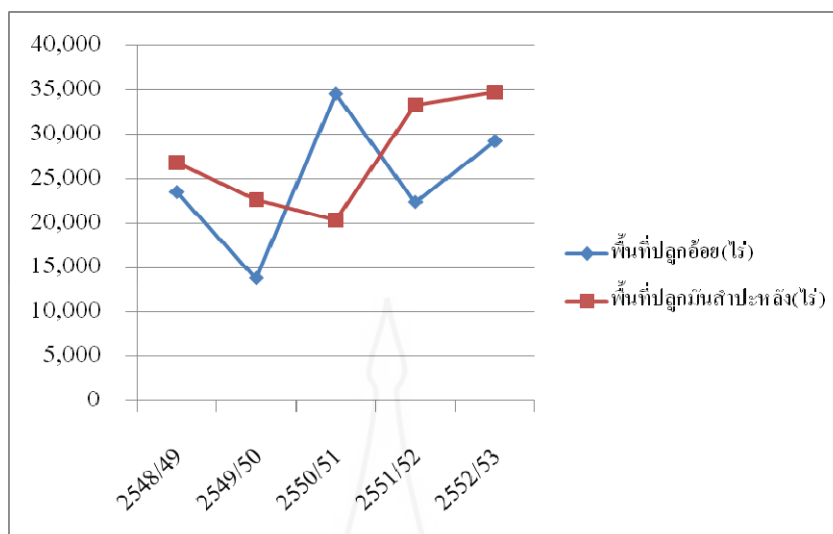
โดยในปีการเพาะปลูก 2549/50 พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกอ้อย 13,805 ไร่ และมีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง 22,631 ไร่ ซึ่งนับว่าเกษตรกรมีพื้นที่ปลูกอ้อยน้อยกว่าพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง 8,826 ไร่ แต่ในปีการเพาะปลูก 2550/51 พบว่าเกษตรกรมีพื้นที่ปลูกอ้อย 34,572 ไร่ และมีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง 20,333 ไร่ ซึ่งนับว่าเกษตรกรมีพื้นที่ปลูกอ้อยมากกว่าพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง 14,239 ไร่ ส่วนในปีการเพาะปลูก 2551/52 พบว่าเกษตรกรหันมาปลูกมันสำปะหลังมากกว่าปลูกอ้อย โดยมีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง 33,340 ไร่ และพื้นที่ปลูกอ้อย 22,368 ไร่ มีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังมากกว่าอ้อย 10,972 ไร่ ซึ่งจะเห็นได้ว่าเกษตรกรมีการปลูกอ้อยกับปลูกมันสำปะหลังสลับสับเปลี่ยนกันไปในแต่ละปีการผลิต (ตารางที่ 1 และภาพที่ 1)

ตารางที่ 1 พื้นที่ปลูกอ้อยและมันสำปะหลัง ในอำเภอเมืองมุกดาหาร ปีการผลิต 2548/49-2552/53

ปี	พื้นที่ปลูกอ้อย(ไร่)	พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง(ไร่)
2548/49	23,494	26,815
2549/50	13,805	22,631
2550/51	34,572	20,333
2551/52	22,368	33,340
2552/53	29,244	34,745

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดมุกดาหาร (2554)

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

ภาพที่ 1 พื้นที่ปลูกอ้อยและมันสำปะหลัง ในอำเภอเมืองมุกดาหาร ปีการผลิต 2548/49-2552/53

ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษา การเลือกผลิตอ้อยหรือมันสำปะหลังภายใต้การจัดการปัจจัยการผลิตของเกษตรกร ในอำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหารเพื่อเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรในจังหวัดมุกดาหาร และจังหวัดต่าง ๆ ที่มีความสนใจในการผลิตอ้อยกับ มันสำปะหลัง และเพื่อให้ทราบถึงปัจจัยการผลิตด้านแรงงาน ด้านทุน และด้านการประกอบการของเกษตรกร รวมทั้งการศึกษาด้านทุนและผลตอบแทนในการผลิตอ้อยกับมันสำปะหลัง โดยเพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจให้กับเกษตรกรในการเลือกผลิตอ้อยกับมันสำปะหลัง เพื่อให้มีความเหมาะสมและเกิดความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการผลิตอ้อยกับมันสำปะหลังของเกษตรกร ในตำบลดงมอน อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร
2. เพื่อศึกษาการจัดการปัจจัยการผลิตด้านแรงงาน ทุน และการประกอบการของเกษตรกรของการผลิตอ้อยกับมันสำปะหลัง ในตำบลดงมอน อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนของการผลิตอ้อยกับมันสำปะหลังของเกษตรกร ในตำบลดงมอนอำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร

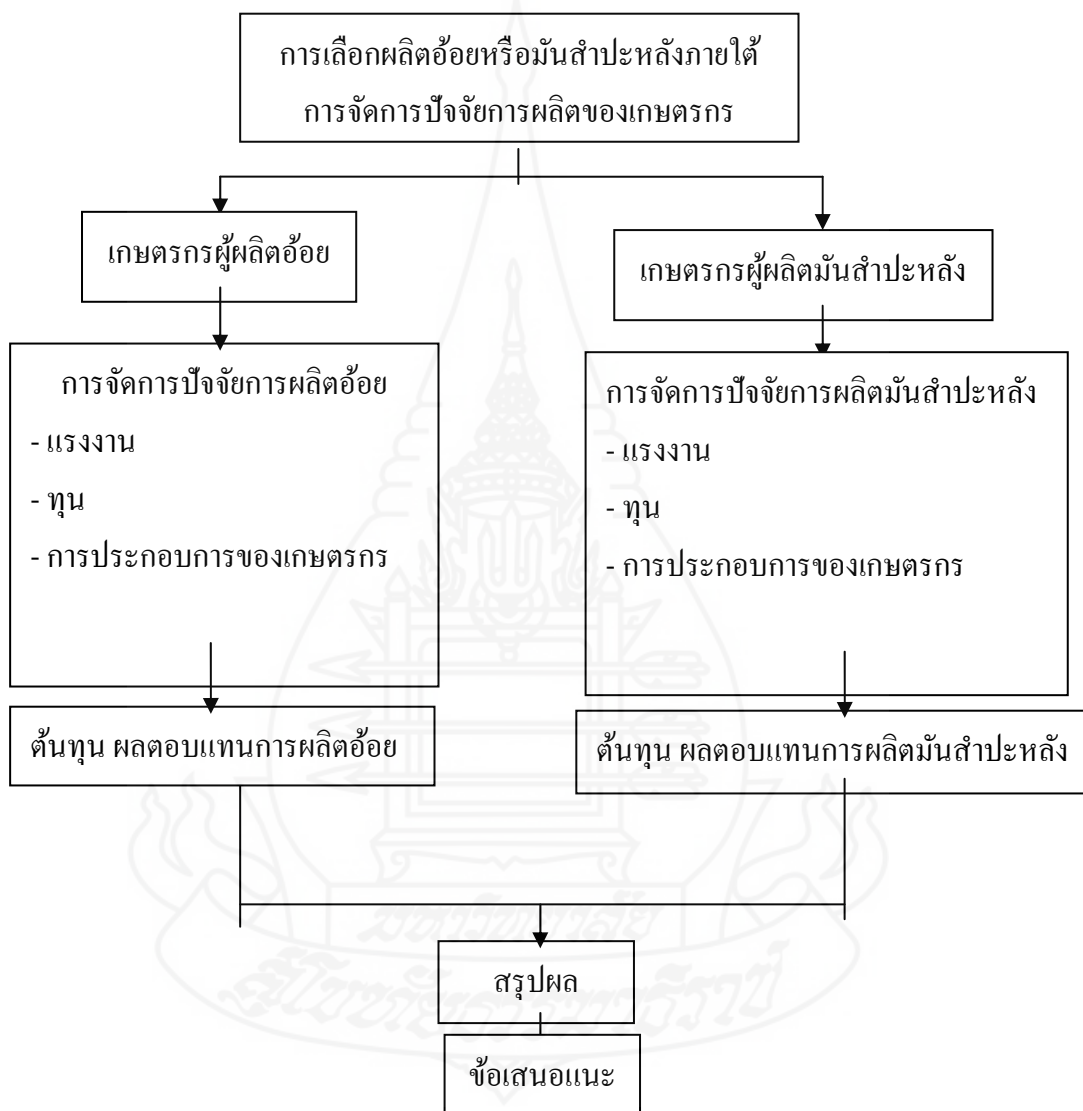
ประโยชน์ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นข้อมูลที่จะช่วยประกอบการตัดสินใจให้กับเกษตรกรผู้ผลิตอ้อยกับมันสำปะหลัง รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ในการตัดสินใจทำการเลือกผลิตอ้อยกับมันสำปะหลัง รวมทั้งจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อนำไปใช้วางแผน ส่งเสริมให้กับเกษตรกรในการทำการเกษตรกรรมต่อไป

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ ได้ศึกษาการเลือกผลิตอ้อยหรือมันสำปะหลังภายใต้การจัดการปัจจัยการผลิตของเกษตรกร ในตำบลดงมอน ในอำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร โดยผู้วิจัยสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา (ภาพที่ 2)

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

วิธีการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลในการศึกษาได้จากการออกแบบสอบถามและสัมภาษณ์ โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ Multistage Sampling คือการพิจารณาเลือกตำบลและอำเภอที่เป็นตัวแทน โดยเลือกตำบลดงมอน อำเภอเมืองมุกดาหาร เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีการผลิตอ้อยกับมันสำปะหลังที่สำคัญของจังหวัดมุกดาหาร โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการออกแบบสอบถามและสัมภาษณ์เกษตรกรจำนวน 90 ราย โดยแบ่งกลุ่มเกษตรกรออกเป็น 3 กลุ่ม คือ เกษตรกรผู้ผลิตอ้อย ปีการผลิต 2552/53 และปีการผลิต 2553/54 จำนวน 30 ราย และเกษตรกรผู้ผลิตมันสำปะหลัง ปีการผลิต 2552/53 และปีการผลิต 2553/54 จำนวน 30 ราย รวมทั้งเกษตรกรผู้ผลิตอ้อยและมันสำปะหลัง ปีการผลิต 2552/53 และปีการผลิต 2553/54 จำนวน 30 ราย โดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบวัตถุประสงค์ (Purposive Sampling)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. **ข้อมูลปฐมภูมิ** เป็นข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมจากการลงพื้นที่ตำบลดงมอน อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหารเพื่อศึกษาข้อมูลโดยใช้การออกแบบสอบถามและสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเลือกผลิตอ้อยหรือมันสำปะหลังภายใต้การจัดการปัจจัยการผลิตของเกษตรกร ในตำบลดงมอน อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร

2. **ข้อมูลทุติยภูมิ** เป็นข้อมูลที่เพิ่มเติมเพื่อการสนับสนุนการศึกษาให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น โดยรวบรวมจากงานวิจัย บทความที่เกี่ยวข้องตลอดจนข้อมูลที่ได้รับรวบรวมจากหน่วยงานราชการและเอกชน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การเลือกผลิตอ้อยหรือมันสำปะหลังภายใต้การจัดการปัจจัยการผลิตของเกษตรกร ในตำบลดงมอน อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

เปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนของการผลิตอ้อยกับมันสำปะหลังของเกษตรกร โดยนำข้อมูลการสำรวจการผลิตอ้อยและมันสำปะหลังของเกษตรกรมาคำนวณต้นทุนและผลตอบแทนเพื่อประเมินผลการผลิตอ้อยกับมันสำปะหลังของเกษตรกร

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิจัย

ผลจากการวิจัย เรื่อง การเลือกผลิตอ้อยหรือมันสำปะหลังภายใต้การจัดการปัจจัยการผลิตของเกษตรกร ในตำบลดงมอน อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

สภาพทั่วไปของการผลิตอ้อยและการผลิตมันสำปะหลัง

สภาพทั่วไปของอ้อยจัดเป็นพืชที่เจริญเติบโตได้ดีในเขตร้อนและกึ่งร้อน มีปริมาณน้ำฝนและแสงแดดจัด และแต่เจริญเติบโตได้ดีในที่ที่มีอุณหภูมิสูงกว่า 20 องศาเซลเซียส พันธุ์อ้อยที่นิยมปลูกพันธุ์ ได้แก่ อู่ทอง 5 พันธุ์ LK 11 พันธุ์ขอนแก่น 3 ฤดูกาลปลูกอ้อยปลูกระหว่างเดือนกันยายน-ธันวาคม โดยอาศัยความชื้นที่เก็บไว้ในดินตลอดช่วงฤดูฝน วิธีปลูกอ้อยมี 2 วิธี คือ ปลูกด้วยแรงงานคน และปลูกด้วยเครื่องปลูก การเก็บเกี่ยวการตัดและลำเลียงอ้อยขึ้นรถด้วยแรงงานคน การใช้แรงงานคน ในการตัดและลำเลียงอ้อยขึ้นรถ การขนส่งอ้อยมีเงื่อนไขสืบเนื่องมาจากระบบการตลาดของอ้อยที่จะต้องขายอ้อยผ่านคนกลางคือหัวหน้าโควต้า โดยเป็นผู้ทำสัญญาขายอ้อยล่วงหน้ากับโรงงานน้ำตาล จึงเป็นผู้ได้รับสิทธิในการขนส่งอ้อยเข้าโรงงาน ชาวไร่รายเล็กที่ปลูกอ้อยไม่เพียงพอที่จะทำสัญญากับโรงงานโดยตรงก็ต้องขายผ่าน หัวหน้าโควตา นอกจากจะเสียค่าสัญญาให้แล้วยังต้องให้หัวหน้าโควต้าเป็นผู้จัดการขนส่งอ้อยให้ด้วย

สภาพทั่วไปของมันสำปะหลังเป็นพืชที่เก็บสะสมอาหารในรูปของคาร์โบไฮเดรตหรือแป้งไว้ในราก โดยทั่วไปหัวมันที่มีอายุ 12 เดือนที่ได้รับปริมาณน้ำฝนเพียงพอและไม่มีฝนตกชุกขณะเก็บเกี่ยว พันธุ์มันสำปะหลังพันธุ์ระยอง 5 พันธุ์ระยอง 72 พันธุ์เกษตรศาสตร์ 50 พันธุ์ห้วยบง 80 ฤดูกาลปลูกมันสำปะหลังการปลูกมันสำปะหลัง ควรปลูกในช่วงปลายฤดูฝน (กันยายน-ตุลาคม) หรือฤดูแล้ง (พฤศจิกายน-กุมภาพันธ์) การปลูกมันสำปะหลังของเกษตรกรมีหลายวิธี เช่น การปลูกแบบวางนอน (ฝัง) ซึ่งในปัจจุบันปลูกกันน้อยมาก และการปลูกแบบปักตรง การเก็บเกี่ยวอายุของมันสำปะหลังที่เกษตรกรเก็บเกี่ยวส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 80 ของพื้นที่เก็บเกี่ยวเกษตรกรจะเก็บเกี่ยวเมื่อมันสำปะหลังมีอายุ 9-12 เดือน การขนส่งผลผลิตมันสำปะหลังไปขายของเกษตรกรเกษตรกรจะนำผลผลิตมันสำปะหลังที่ได้ไปขายยังลานรับซื้อมันสำปะหลังที่อยู่ในแต่ละตำบลของเกษตรกร โดยลานรับซื้อมันสำปะหลังเป็นเสมือนคกกลางที่รับซื้อมันสำปะหลังจากเกษตรกรเพื่อนำไปขายยังโรงงานแป้งมันสำปะหลัง โดยลานรับซื้อมันสำปะหลังจะรับซื้อผลผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรในราคาที่ต่ำกว่าโรงงาน

การจัดการปัจจัยการผลิต

การจัดการแรงงาน พบว่า การผลิตอ้อยของเกษตรกรมีการใช้แรงงานครัวเรือนและการจ้างแรงงานในท้องถิ่น มีการเพิ่มประสิทธิภาพของแรงงานโดยการนำเอาเครื่องมือ เครื่องจักร มาทุนแรง โดยการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรมีการใช้แรงงานครัวเรือนเป็นส่วนใหญ่ มีการจ้างแรงงานและเครื่องจักรในขั้นตอนการไถเท่านั้น ส่วนการผลิตอ้อยของเกษตรกรมีการใช้แรงงานครัวเรือนร่วมกับการจ้างแรงงานและเครื่องจักรในการไถ และการปลูก

การจัดการทุน พบว่า เกษตรกรผู้ผลิตอ้อยส่วนใหญ่ มีการรับเงินเกี่ยวจากโรงงานผลิตน้ำตาลทรายในจังหวัดมุกดาหาร และการกู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร นอกจากนี้ยังมีเกษตรกรบางส่วนที่ใช้เงินตนเองในการลงทุน ส่วนการผลิตมันสำปะหลังเกษตรกรจะลงทุนด้วยเงินของตนเอง และการกู้ยืมจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เนื่องจากการผลิตมันสำปะหลังมีต้นทุนต่ำกว่าการผลิตอ้อย

การจัดการของเกษตรกร พบว่า กระบวนการผลิตมันสำปะหลังมีขั้นตอนการผลิตที่ง่ายกว่าการผลิตอ้อย เกษตรกรมีประสบการณ์ในการผลิตมันสำปะหลังมากกว่าการผลิตอ้อย ส่วนเกษตรกรผู้ผลิตอ้อยมีการรวมกลุ่มเกษตรกรมากกว่าการผลิตมันสำปะหลัง เนื่องจากมีระบบโควตา การจัดทำนายผลผลิตมันสำปะหลังมีการจัดทำนายที่สะดวกกว่าการผลิตอ้อย เนื่องจากมีลานรับซื้อมันสำปะหลังในแต่ละตำบลส่วนการจัดนายอ้อยจะส่งไปขายยังโรงงานที่มีเพียงแห่งเดียวทำให้เกิดความไม่สะดวก

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

ต้นทุนผลตอบแทน

ผลการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการผลิตอ้อยตามประเภทของเกษตรกร พบว่า ในการผลิตอ้อยของเกษตรกร โดยการนำเอาอ้อยปลูกใหม่ และอ้อยต่อมารวมกัน มีต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ 8,247.56 บาท เป็นต้นทุนผันแปร เท่ากับ 7,121.61 บาทต่อไร่ และต้นทุนคงที่ เท่ากับ 1,125.95 บาทต่อไร่ มีกำไรเฉลี่ยทั้งหมดไร่ละ 3,741.43 บาทต่อไร่ ส่วนผลการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการผลิตมันสำปะหลัง พบว่า ในการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกร โดยนำเอาการผลิตมันสำปะหลัง 2 ปีการผลิตมารวมกันเพื่อให้เหมือนกับการผลิตอ้อย มีต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ 6,145.68 บาท เป็นต้นทุนผันแปร เท่ากับ 5,090.82 บาทต่อไร่ และต้นทุนคงที่ เท่ากับ 1,054.86 บาทต่อไร่ มีกำไรเฉลี่ยทั้งหมดไร่ละ 3,043.41 บาทต่อไร่

อภิปรายผล

จากที่ได้รวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ผลิตอ้อย สามารถสรุปเกี่ยวกับการจัดการการผลิตได้ว่า ในการผลิตอ้อย โดยส่วนใหญ่แล้วมีกระบวนการผลิตที่หลายขั้นตอนมีความยุ่งยากมากกว่าการผลิตการปลูกมันสำปะหลัง เกษตรกรต้องพึ่งปัจจัยการผลิตนอกครัวเรือน เช่น การจ้างแรงงานในท้องถิ่นหรือแรงงานนอกท้องถิ่น มีการใช้เครื่องจักรเข้ามาทุนแรงในหลายกระบวนการผลิต หากเปรียบเทียบกับปลูกมันสำปะหลังมีการใช้เครื่องทุนแรงเฉพาะในกระบวนการไถ ซึ่งเชื่อมโยงกับการจัดการทุนของเกษตรกร คือ การปลูก มันสำปะหลังส่วนใหญ่ใช้เงินตนเองหรืออาจมีการกู้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร นั้นหมายความว่า เกษตรกรมีการพึ่งพาตนเองและมีการตัดสินใจได้ด้วยตนเองต่อการจัดการเงินทุน ซึ่งตรงข้ามกับเกษตรกรผู้ปลูกอ้อยที่ได้รับเงินจากโรงงานผลิตน้ำตาล ส่งผลต่อการผูกขาดในการผลิตและซื้อขายระหว่างเกษตรกรและโรงงาน ซึ่งสอดคล้องกับสภาพทางสังคมคือ ในพื้นที่มีเพียงโรงงานเดียว เกษตรกรจึงผลิตและส่งให้กับโรงงานนั้นและยังพบว่ามีการรวมตัวของกลุ่มเกษตรกรเนื่องจากมีระบบโควตาในจำหน่ายผลผลิต จากข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า เกษตรกรที่ปลูกมันสำปะหลังมีความเป็นอิสระต่อการจัดการการผลิตมากกว่าเกษตรกรผู้ผลิตอ้อย ทั้งด้านการผลิตและจำหน่าย เนื่องจากมีลานรับซื้อมันสำปะหลังในแต่ละตำบล แต่เมื่อวิเคราะห์ถึงผลตอบแทนในการผลิตพบว่า อ้อยมีกำไรเฉลี่ยสูงกว่ามันสำปะหลัง ซึ่งน่าจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกษตรกรจำนวนหนึ่งเลือกที่จะผลิตอ้อยแทนที่จะผลิตมันสำปะหลัง ทั้งที่การผลิตมันสำปะหลังมีความเป็นอิสระและสะดวกต่อการจัดการมากกว่า จากข้อมูลที่ได้รวบรวม มีข้อเสนอแนะว่าหากเป็นเกษตรกรรายย่อยควรดำเนินการจัดการผลิตที่พึ่งพาตนเองเป็นหลัก และเลือกผลิตพืชที่มีทางเลือกต่อการจำหน่ายแทนการผูกขาด นั้นหมายความว่า หากเกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเอง ใช้ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ทำงานมาจัดการการผลิตของตน จะสามารถสร้างรายได้ให้กับครัวเรือนมากกว่าที่ต้องพึ่งพาปัจจัยภายนอกและการผลิตที่ผูกขาด ทั้งนี้ควรศึกษาสภาพเศรษฐกิจสังคมก่อนการตัดสินใจเลือกการผลิตเพื่อให้เกิดผลประโยชน์และกำไรต่อครัวเรือน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

สรุปผลการวิจัย

สภาพทั่วไปของการผลิตอ้อยและการผลิตมันสำปะหลัง

การผลิตอ้อยและมันสำปะหลังมีวิธีการปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว ที่ไม่ต่างกันมากเนื่องจากเป็นพืชไร่เหมือนกัน แต่อ้อยจะมีวิธีการขนส่งและการขายที่ซับซ้อนมากกว่า เนื่องจากผ่านระบบโควตาในการขนส่งและการขาย

การจัดการปัจจัยการผลิต

การตัดสินใจเลือกผลิตอ้อยหรือมันสำปะหลังสามารถพิจารณาในแต่ละด้านของปัจจัยการผลิตต่อไปนี้

การจัดการแรงงาน ควรเลือกผลิตมันสำปะหลังเนื่องจากใช้แรงงานครัวเรือน ลดความยุ่งยากเกี่ยวกับการจ้างแรงงาน

การจัดการทุน ควรเลือกผลิตอ้อยเนื่องจากการมีแหล่งทุนมากกว่า ไม่ว่าจะเป็นโรงงานน้ำตาล และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ซึ่งโรงงานเป็นผู้ค้ำประกันการกู้ยืม ส่วนการผลิตมันสำปะหลังต้องใช้ทุนของตนเอง

การจัดการของเกษตรกร ควรเลือกผลิตมันสำปะหลัง เนื่องจากเกษตรกรมีประสบการณ์การผลิตมันสำปะหลังมากกว่าการผลิตอ้อย และมีการจัดจำหน่ายผลผลิตที่สะดวกกว่าอ้อย

ต้นทุนและผลตอบแทน

เมื่อพิจารณาจากต้นทุนและผลตอบแทน ควรเลือกผลิตอ้อยเนื่องจากมีผลตอบแทนของกำไรมากกว่า การผลิตมันสำปะหลัง การผลิตอ้อยมีต้นทุนและกำไรสูงกว่าการผลิตมันสำปะหลัง เนื่องจากราคาของผลผลิตอ้อยมีการควบคุมจากคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลและมีการขายให้กับโรงงานน้ำตาลโดยตรง ทำให้ราคาอ้อยมีราคาที่น่าพอใจ ส่วนราคาผลผลิตผลิตมันสำปะหลังไม่มีการควบคุมราคา แต่ขึ้นอยู่กับพ่อค้าคนกลาง ทำให้เกิดการผันผวนของราคาผลผลิต

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการวิจัยหากมองด้านการจัดการปัจจัยการผลิต เกษตรกรควรเลือกผลิตมันสำปะหลัง เนื่องจากเกษตรกรมีความเชี่ยวชาญในการผลิตมากกว่าอ้อย มีขั้นตอนและวิธีการปลูกและการขายที่สะดวกกว่าการผลิตอ้อย แต่หากมองด้านต้นทุน ผลตอบแทน ควรเลือกผลิตอ้อย เนื่องจากมีแหล่งเงินกู้ที่น่าพอใจ มีราคาขายที่น่าพอใจ และผลกำไรต่อไร่ที่มากกว่าการผลิตมันสำปะหลัง

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานเกษตรจังหวัดมุกดาหาร(2554) “ข้อมูลการผลิตอ้อยและมันสำปะหลังปีการผลิต 2552/53”

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์